

Telegraful Roman.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

0 revoluție pacinică.

Sibiu, 18 Februarie n.

Un lucru foarte însemnat s'a întâmplat în lumea mare, acum de curând, un lucru, din care cei incredințați cu conducerea destinului popoarelor și ale statelor ar putea și ar trebui să scoată prețioase învățături pentru activitatea lor din viitor, dacă vreau, ca ea să stee în consonanță cu dorințele și interesele popoarelor pe cari le guvernează.

Intr'o țară, cam depărtată de noi, Suedia, s'a sculat poporul de rând, țărănimea, și fără șgomot, în cea mai mare liniște și perfectă ordine, s'a dus în cete mari la regele, pentru a-i spune, că nu e mulțumită cu guvernul și cu parlamentul, fiindcă nu dă, nici guvernul, nici parlamentul, nici o atențiune armatei țării, care în urma acestui fapt va fi pusă în imposibilitate de a-și face datorița în cas de necesitate.

Peste patruzeci de mii de țărani din Suedia s'au prezentat la palatul regal din Stockholm, cerând, ca regele să înnulțască și întărească armata țării, pentru că ei, țărani de rând, simțesc necesitatea de a avea țara o armată capabilă să apere hotarele țării și moșiile lor; iar alți vre-o șaptezeci de mii de țărani, cari n'au putut face drumul la Stockholm, au trimis de acasă telegrame de incuviințare a pașilor întreprinși de ceilalți.

Și fața regelui din Suedia s'a înșeninat văzând, că poporul său de rând, țărănimea simplă, înțelege aceea ce sfetnicii sei, ministrii, și parlamentul, compus în Suedia în mare parte din socialiști, n'au voit se înțeleagă. Căci doară regele Svediei de mult insistă, ca să se deo mai mare atențiune armatei sale, să fie înnulțită în mod însemnat și provăzută cu toate cele

de lipsă, pentru a putea ținea pept cu dușmanul (Rusia), care pândeste sosirea momentului potrivit, ca se pună mâna și pe Suedia, cum a pus mâna pe Finlanda: dar guvernul și majoritatea parlamentară, mai ales socialiștii, au desconsiderat totdeauna dorințele regelui, aflându-i temerile de prea esagerate.

Și nici nu se putea altcum. E doară principiu la socialiști, ca pentru armată să nu se jertfească nimica, fiindcă armata e lux, e de prisos în toate statele.

Natural, că pentru socialiști, pentru muncitorime, armata e lucru de prisos, de care ei, dar numai ei, nu au nici o trebuință.

Armata, în fiecare țară, are doară misiune se *apere*. Să apere tronul, patria, moșia. Iar socialiștii, cărora nu le trebuie tron, cari nu știu ce e patria, cari nu au moșie, n'au nimica de apărut. Socialistul, muncitorul, își are plata sa pentru munca prestată, plata primită dela patronul seu, care astăzi e unul, mâne e altul, și el însuși, astăzi e muncitor în Franța, mâne în Rusia, peste două săptămâni în America. Deci ce trebuință are el de armată? Țăranul însă își are moșioara sa, petecul său de pământ, fie cât de mic, din care se susține pe sine și familia sa. Își are moșia de care e legat, pentru că e a lui, moștenită dela înaintași, cu datorița de a o lăsa urmașilor, bine îngrijită, și dacă se poate mai mărită. Iar moșia aceasta trebuie apărută, pentru că moșioarele mărunte ale țărănimei *formează la olaltă țara*, dupăcum și țărănimea însăși e *talpa țării!*

Interesele țărănimei sunt deci identice cu interesele domnitorilor, pretutindenea, pentru că apărută fiind moșia țăranului, e apărută țara și e apărut tronul. Ba țăranul, apărându-și moșia, își apără și alte două comori

mari și scumpe, *legea și limba*, cari pentru socialiștii internaționali și fără credință iarăși nu au nici o valoare.

Regele Svediei s'a bucurat mult de această manifestație patriotică a țărănimei sale, a ascultat cu multă plăcere vorbirile conducătorilor țărănimei, declarând, că dorințele lor sunt și ale sale, programul lor e și al seu. Și a vorbit și moștenitorul de tron cu țărani, iar sara a fost serbare națională, și regele cu moștenitorul de tron au stat la masă lungă vreme cu cei peste două mii de reprezentanți ai țăranelor.

Iar guvernul? Și-a dat imediat demisia și regele își va forma acum un astfel de guvern, care va ținea cont de dorințele țărănimei, cari sunt și dorințele regelui, va disolva parlamentul, pentru a se forma altul, care înțelegând glasul vremii, va afla de necesară și de justificată votarea de credite pe seama armatei. Țărănimea din Suedia, de un gând cu regele, a răsturnat deci pe calea cea mai pacinică un sistem de guvernare netrebnic, inaugurat de aceia, cari s'au pus deacurmezișul între popor și coroană, și a dat îndrumare nouă pentru politica din viitor a țării. Lecția a fost meritată, și lecția e plină de învățăminte și pentru alții, cari vreau să învețe din pășaniile altora, e plină de învățăminte pentru toată lumea cultă.

Conferența comitetului.

Comitetul executiv al partidului național român, întrunit în Budapesta, a ținut ședință eri, Marți, dela orele 10 până la 2, și după amiază dela 4 până la 9. Comitetului i s'au făcut comunicări amănunțite despre toate fazele tratativelor purtate cu contele Tisza. Comitetul își va spune cuvântul în ședința de astăzi asupra împăcării

Limba maghiară

în școalele noastre confesionale.

(Fine.)

Abia au fost început a se deprimde în exprimarea cuvintelor din limba maternă, și deja trebuie să-și însușiască un idiom nou prin exerciții, cari sunt o adevărată tortură atât pentru învățător, cât mai ales pentru elevi. Și dacă ar avea toate ostenelele acesteia măcar efectul dorit! Dar, când trec copiii peste pragul școlii, ajungând sub influența mediului din afară și din casa părintească, s'a isprăvit cu învățătura adusă dela școală. Numai în comunele, unde mediul este potrivit pentru însușirea limbii ungurești, se obțin rezultate palpabile, dar și aici mai mult din pricina mediului decât din a școlii. Ținând cont de această împrejurare, nici lecțiunile practice cari se vor ținea aici, nu sunt a se considera ca normative pentru toate școalele, căci la sate cred, că nu s'ar putea ținea cu atâta ușurință, cum sper, că se vor putea ținea aici, unde mediul este unguresc. Din punctul de vedere al rezultatului ce se poate obține prin aplicarea chiar a celei mai perfecte metode, ar fi fost mai consult, ca conferența aceasta să se fi ținut undeva la sate, unde lipsește cu totul mediul unguresc. Prea târziu mi-am făcut însă seamă cu această împrejurare.

Din punct de vedere pedagogic, învățarea unei limbi străine încă din prima clasă elementară, se cvalifică de o practică păgubitoare dezvoltării sufletului a copiilor atât din punct de vedere intelectual, cât și din punct de vedere moral. Faptul, că pedagogii humaniști atribuiau importanță deosebită învățării unei limbi străine și cu deosebire a celor clasice, chiar în vederea lămuririi cunoștințelor din limba

FOIȘOARĂ.

Literatură pentru tinerime.

(Fine.)

Povestea XII „Bobocul de rață cel urât”. O rață clocea mai multe ouă, din toate a eșit un pui urât. Toate gălilele din curte îl băjocoreau și-l băteau, deci el fuge și se întâlnește cu niște rațe sălbatică; stă mai mult timp la o bătrână, însă nu poate trăi cu motanul și cu un gânsac. Fuge și de acolo și apucându-l iarna, e găsit de un om, care îl duce acasă. De acolo fuge și să întâlnește cu niște lebede frumoase, când apoi se observă din apă că și el este lebedă și e peste măsură fericit.

Povestea a XIII-a „Florile”. Ida, o fetiță mică, întrebă pe un student, că de ce i-au vestezit florile ei. El apoi îi povestește cum noaptea florile își fac bal și joacă. Ba încă și din grădina botanică vin. Seara după ce a adormit, a văzut în salon la ei cum florile jucau, ba încă și florile cele vestezite. Dimineața și-a văzut florile și mai vestezite, când apoi le-a îngropat.

Povestea a XIV-a „Sirena”. Cupr. vezi la povestea I cu titlul „Sirena” din cartea „Povești alese”.

Povestea a XV-a „Hainele noi ale împăratului”. Unui împărat îi plăcea a se îm-

brăca în fiecare zi, ba în fiecare cias ch'ar, în alte și alte haine. Intr'o zi se prezintă doi pungași, cari s'au dat de meșteri pânzari, zicând că știu țese așa pânză, că hainele ce se fac din ea, devin nevăzute din partea celor lenesi, proști și nu își implinesc slujba. Regele s'a toemit să-i teasă un rând de haine, dându-le fire de aur, bani și altele. Pungașii nu au lucrat nimic, și când a fost trimis un ministru și alți fruntași ai țării să vezi pânza, nu au raportat regelui că nu au văzut — temându-se că nu cumva să-i socotească regele de lenesi, — ei au zis că pânza e minunată. Regele tot așa a pățit; deci din nimica și-a făcut un rând de haine și le-a îmbrăcat — se înțelege că era desbrăcat — și nu cuteza nimenea să zică că nu le vede, și astfel a mers la paradă. Un băiat a zis: Regele e fără haină — și apoi în urma lui tot poporul a exclamat astfel; însă regele pentru aceea a dus-o până la sfârșit.

b) Dacă vom examina mai de aproape aceste povestiri, vom observa că în simburile lor să cuprind niște adevăruri, ce sunt scosese din viața de toate zilele și sunt scrise cu scop de a îndrepta viața morală a copiilor.

Povestirile acestea mai exprimă niște adevăruri triste din viața omenească, cari adevăruri se întâmplă în viața de toate zilele și acum, anume: cazurile când părinții sunt din cale afară brutali față de copiii lor, d. e. în poveștile „Fetița și chibri-

tele” și „Cei unsprăzece cocori”. Cu o deosebită artă sunt redată în povestea „Hainele noi ale împăratului”, cazurile ce d. e. să întâmplă în zilele noastre de astăzi, că niște ființe depravate înșală oameni cuminți, iar oameni cu poziții înalte — pentru susținerea puterii în mâinile lor și pentru ascunderea slăbiciunilor lor — calcă în picioare dreptatea. — Se mai ilustrează din poveștile acestea și norocul celor favorizați de soarte a avea protectori, dar cu calități slabe spirituale, precum și viceversa, nenorocul aceluia cari nu au protectori, cu toate că au talent și calități alese spirituale.

Așa dar, în genere luat, poveștile cuprinse în cartea aceasta au un fond moral bine pronunțat, ceea ce de altcum caracterizează peste tot poveștile lui Andersen.

Despre forma în care sunt scrise aceste povestiri, nu pot să mă exprim, decât favorabil, ca și despre celelalte; sunt îmbrăcate ideile într'un stil ce te răpește, fantazia este vie, cum rar se găsește în alte povestiri. Traducerea e dintre cele mai bune, așa încât cred că nimic nu s'a pierdut din originalitate.

Valoarea educativă a acestor povestiri e mare, înțeleg atunci când acelea vor fi înțelese; pentru că un lucru ce cineva nu îl înțelege, nu poate să-l impresioneze, și astfel nu are nici o valoare educativă pentru el. Poveștile — din cartea aceasta —

de o mare valoare educativă, sunt: „Fetița și chibrilele”, „Cei unsprăzece cocori”, „Ingerul”, „Tovarășul de drum”, „Privighetoarea”, „Povestea unei mame”, „Bobocul de rață cel urât” și „Sirena”, pentru că în acestea e mai pronunțat scopul ce urmărește povestirea și se pot scoate învățături morale din ele.

c) Deoarece și aceste povestiri din cartea aceasta sunt de categoria celor din celelalte cărți de povestiri ale lui Andersen, nu se pot da în mâna copiilor dela școalele noastre poporale, fiindcă conțin lucruri de acelea, ce numai *copii dela orașe* ar putea să le înțeleagă, deci și aceste povestiri nu sunt potrivite de cât pentru *copii dela gimnaziu* străine, în etate de 12—15 ani, și mai vătos pentru copiii dela orașe.

După ce în felul acesta s'au fi terminat cenzurarea cărților — ce am avut onoare a le primi — după indigitațiile date de Prea Veneratul Consistor, — prezint acest raport împreună cu cărțile primite, iar intru cât raportul e fidel, declar că m'am nizuț a aprecia după merit valoarea acestor cărți, precum și a le destina aceluia, cărora am eugetat că cetindu-le vor extrage ceva învățături morale din ele, ca astfel să se aleagă tot atâția fi buni ai poporului românesc!

Jimboru-mare, la 28 Maiu (10 Iunie n) 1912.

Petru Bura
Inv. rom. gr-or.

maternă, la care părere se provoacă mulți aderenți ai învățării limbilor străine, își are explicarea adevărată numai pe lângă presupunerea, că elevul își cunoaște deja limba sa maternă. Prin învățarea unei limbi străine, comparând-o cu cea maternă, putem să ne dăm seama mai bine despre structura ei gramaticală și sintactică. Spiritul limbii, pe care-l posedem în mod inconștient, se ridică prin acest studiu comparativ la stare conștientă, ne putem da seama în fiecare moment, de ce ne exprimăm așa și nu altfel. Dară presupunerea e, că deja cunoaștem limba maternă, că o vorbim pe baza simțului limbii câștigat în decursul deprinderii ei. Despre folosul acesta provenit din studiarea limbilor străine poate fi vorba în școli superioare, dar nu în cele elementare.

Aș putea să citez în această privință păreri nenumărate din scrierile celor mai mari pedagogi din lume, cari fără îndoială au scris din curată convingere.

Câteva exemple vor fi suficiente, pentru că lucrul e clar ca lumina soarelui.

Amos Comenius în scrierea sa: «Didactica magna» tractează în cap XXII metoda limbilor, și zice în punct 1: «Să se învețe limba maternă, necesară pentru viața de toate zilele, și limbile vecine pentru legăturile cu vecinii». Dă apoi 8 «regule asupra vorbirii multor limbi», din cari prima este: «Fiecare limbă să se învețe pentru sine a parte. Mai întâi limba maternă, apoi limba poporului vecin. Totdeauna însă una după alta, nici odată două deodată, căci astfel una încurcă pe cealaltă» (punct 9).

A doua regulă: «Pentru învățarea fiecărei limbi să se lase un timp anumit».

«Fiindcă limba maternă se referă la lucruri ce se fac cunoscute inteligenții încetul cu încetul, de aceea și studiul ei cere mai mulți ani, și ad. timpul întregii copilării, cum și o parte din al juneței. După aceea se poate trece la studiul unei limbi vii, pentru care e deajuns un an» (punct 10).

Regula a 6: «Norma pentru stabilirea de regule pentru o nouă limbă, să o dea limba deja învățată; arătându-se deosebirea între una și cealaltă» (punct 14).

În cap XXIX. despre școala primară zice în punctul 3: «metoda mea universală n'are în vedere numai limba latină, cea nimă mult iubită, ci caută calea pentru instruirea uniformă în limba maternă a fiecărui popor (ca astfel fiecare spirit să laude din ce în ce mai mult pe Domnul), intențiune, care nu trebuie întunecată prin desconsiderarea limbii materne.» În punctul 4 continuă: «Apoi să învețe pe cineva o limbă străină, înainte de a cunoaște bine pe a sa proprie, e întocmai ca și cum ar vrea să-și învețe pe fiul său călăria înainte de a putea să meargă în picioare.»

Mai amintesc punctul al 19-lea, care poartă suprascrierea «Sfat pentru amânarea studiului limbilor străine». «Deocamdată — zice Comenius — vrem să amintim, că dacă unii copii trebuie să se ocupe cu învățarea limbilor străine, aceasta să se facă în al 10-lea, al 11-lea, și al 12-lea an, și anume între școala maternă și cea latină. Aceasta se poate face foarte ușor, dacă îi trimit acolo, unde nu se vorbește limba lor maternă, ci aceea pe care vor să o învețe».

Cam în același timp, când Comenius profesa principiile acestea în Germania, Polonia, Suedia și Ungaria, s'a ivit în Anglia un fervent apologet al limbii materne în persoana marelui filozof și pedagog John Locke, ale cărui păreri sunt cu atât mai ponderoase, cu cât sunt întemeiate pe profunde cunoștințe psihologice. «Ori cari ar fi limbile străine cu cari se ocupă un tinăr — zice Locke — nu e

mai puțin adevărat, că trebuie să studieze cu cât mai multă critică propria sa limbă.

În propria sa limbă trebuie să lucreze spre a câștiga ușurința, limpezimea și eleganța de expresiune și pentru aceasta îi trebuie un exercițiu de toate zilele». (Cugetări despre educațiune, pag. 306). El zice mai departe: «Trebuie să mărturisesc în adevăr, că e numai inutil și timp pierdut să învețe cineva o limbă, de care probabil nu va face nici un uz în viață... și pe care se va grăbi s'o părăsească și s'o uite îndată ce va dispune de libertatea sa» (Ibid. 316 și 325). Limba străină să o învețe copilul, după ce știe să vorbească bine limba sa maternă, iară vârsta cea mai potrivită pentru acest scop este dela 12 până la 14 respective 16 ani (Ibid p. 339).

Chr. Gotthilf Salzmann în scrierea sa »Cărticica racului sau îndrumări la o educație nerațională», în deamnă pe părinți să instrueze pe copiii lor cât se poate de timpuriu în limba latină, pentru că în felul acesta, ei se vor zăpăci din bună vreme și nu vor înțelege nici cele mai elementare lucruri din natură (Ediția Reclam pag. 72 ș a.)

Rousseau în cartea I din Emil zice: «Oamenii se vor mira că eu socotesc studiul limbilor între obiectele nefolositoare pentru educațiune. Dară notez, că vorbesc de învățarea limbilor în cea dintâi etate a vieții, și oricine ce ar zice eu nu pot crede că, firește cu excepția copiilor minune (Wunder-Kinder), ar fi învățat cândva un copil într'adevăr două limbi înainte de etatea de 12 respective 15 ani» (Ed. Reclam p. 149).

Ca să citez și păreri mai nouă, las să urmeze o scriitoare suedeză, Ellen Key, care în scrierea apărută în preajma veacului al 20-lea sub titlul: «Secolul copilului» zice: »Timpul copilăriei este mai potrivit pentru învățarea limbilor; însă planul trebuie aranjat așa, ca consecutiv în timp de câțiva ani pe lângă celelalte studii să se pună numai o singură limbă, nici când însă mai multe limbi deodată. În fiecare limbă trebuie să se aprofundeze elevii timp de mai mulți ani». (Ed. populară, Berlin 1907, pag. 191).

În fine părerea metodicianului Hermann Gehrig: «Cu timpul s'a acceptat de către toți părerea, că o limbă străină se poate propune cu succes, numai după ce elevii posed limba maternă binișor» (Methodik des Volks- und Mittelschul-unterrichts vol. I, partea 4 pag. 3). În alt loc tratând despre etatea pe care trebuie să o aibă copiii, când încep a învăța o limbă străină, zice: «În unele familii este obiceiul de a ținea guvernante pentru copii în timpul înainte de a fi obligați a cerceta școala, pentru ca încă din etatea cea mai fragedă, aproape deodată cu limba maternă să învețe limba franceză».

«În felul acesta copilul învață limba străină așa zicând jucându-se. Dacă limba străină nu se consideră ca altceva decât de o sumă de semne externe, cari sunt a se înțelege și întrebuintă, atunci nu putem avea nimic împotriva acestui uz. Reflectând însă mai profund și mai temeinic asupra acestei chestiuni ajungem la convingerea, că nu e bine să le impunem copiilor învățarea unei limbi străine — ori care ar fi ea — până ce nu și-ar însuși limba maternă nu numai în memorie, ci cu întreg sufletul. Motivul pentru această afirmare e evident, dacă ne cugetăm, că limba este un mijloc de a lămurii stările interne, de a înprima vieții sufletești un timbru național și de a da concepțiunii de viață un colorit propriu în privința religioasă, morală, estetică, socială. Nu se poate trage la îndoială, că la copiii cari învață un idiom străin înainte de ce sufletul lor s'a sălășluit organic în încăperile limbii materne, se ivesc tot

felul de confuziuni la formarea noțiunilor și se produc împăcheri de sentimente, cari formează tot atâtea obstacole pentru formarea caracterului.

«După organizarea școalelor noastre (Germania) superioare, copiii încep a învăța limbile străine la diferite vârste. În școalele superioare pentru băieți (fără latină) precum și în școalele superioare de fete și în școalele medii (un fel de școale populare superioare) se începe propunerea Francezei respective a Englezei cu anul al 4-lea școlar. Copiii se află atunci în anul 10-lea al vieții. Unii pedagogi din timpul mai nou s'au întrepus, ca mai ales în școalele de fete începea instruirea din limbi străine să se mai amâne cu un an, o părere care merită să fie considerată» (ibid. IV. pag. 11). Aceeași întocmire a constat-o profesorul Mättig din Lipsca în decursul călătoriei sale de studiu, întreprinse cu scopul de a examina propunerea limbilor străine în școalele engleze. La o școală numită «școală fundațională» (Foundation School white chapel Road) a aflat, că se propun limba franceză și cea spaniolă, cea dintâi cu 4 ore la săptămână în cele 3 clase din urmă, și cea spaniolă în cele 2 clase din urmă. La limba spaniolă se admit însă numai aceia, cari se disting în cunoștințele din franceză, iar celorlalți li se predă și mai departe tot franceza. (Conf. Deutsche Zeit der fr. Ausländisches Unterrichtswesen. Anul IV. (1899) pag. 205.)

Tot așa stă lucrul în Franța, după mărturia lui E. Veysioier în: «De la méthode pour l'enseignement scolaire des langues vivantes» (Paris 1898) (Conf. Deutsche Zeit etc. pag. 157 an. IV).

Din principiile pedagogice și considerațiunile psihologice expuse până aci, rezultă atât că o limbă străină, dacă vrem să ajungem la ceva rod după ostenelele prestate, și dacă nu voim să împiedecăm copiii în dezvoltarea firească, să nu se propună, decât după cunoașterea temeinică a limbii materne, începând cu anul al 10-lea respective al 12-lea al vieții. De această convingere au fost conduși și autorii legii fundamentale pentru instruirea publică din patria noastră, când la anul 1868 au dispus ca învățământul elementar să se facă în limba maternă, și numai în școalele populare superioare să se predea și limba maghiară. Limba aceasta care este a concetățenilor noștri maghiari și totodată limba administrativă a statului, ar fi de dorit să o poseadă toți cetățenii.

Tocmai în scopul realizării acestei dorințe s'ar face un pas hotărâtor, când după sfatul înțelept al lui Comenius și după practica din alte țări, s'ar amâna și la noi învățarea limbii maghiare măcar la anul al 10-lea al vieții elevilor. În felul acesta am convingerea, că s'ar obține și mai bune rezultate din limba maghiară; educația copiilor n'ar suferi, în schimb ar dispărea nespusa tortură atât pentru învățător cât și pentru elevi, și s'arsălășlui în școală cea seninătate, sub care după zisa lui Jean Paul prosperează toate.

Din punct de vedere patriotic încă n'ar putea urma din această întocmire nici un rău, pentru că sentimente patriotice se pot deștepta și întreținea numai în limba maternă, care singură este limba sufletului nostru. Sau poate se face educație patriotică prin tratarea poeziilor unguerești: După cât știu nu! De ex. prea frumoasa poezie patriotică: «Honfi dal», care în mare parte constă din metafore și metonimii, cum s'ar putea trata, ca copiii nu numai să o înțeleagă ci să fie cuprinși de sentimentele cuprinse în ea, când în ea se află între altele și versul »Szentgyház keblem belseje, Oltára képed, Te állj, S ha kell: e templomot Ledöntöm

érted». D-voastră împreună cu stimații domni inspectori regești puteți să confirmați cu experiența proprie, că nici decum nu puteți satisface pretenziunii legii, după actuala organizare a învățământului. Aceasta a și recunoscut-o un inspector într'un raport făcut despre o școală confesională, care raport l-a cetit deputatul sas Meltzer în cameră cu ocazia discuțiunii asupra proiectului de lege din 1907. (Vezi: Interpretarea legilor școlare, pag. 131.) Mărturisirea aceea este valoroasă, pentru că din ea se vede, că chiar și pe lângă cea mai bună metodă nu se poate obține ceea ce pretinde legea.

De bună samă, dacă se învață deja o limbă vie, ea se învață cu scopul ca elevii să o poată vorbi. Timpul virtuozității în manuarea regulilor gramaticale, mulțămii lui D-zeu, a trecut pentru totdeauna. Ceea ce pretinde legea școlară din 1907, este în conformitate cu principiile profesate de către aderenții mișcării de reformă pe terenul învățământului limbilor moderne. Însă ca la ori ce mișcare de reacțiune față de păreri învechite, se poate observa și aici exagerarea reacționarilor. Filozoful Hegel cu adâncă sa pătrundere a fixat o șemă, care caracterizează evoluția culturii omenesti, ca o continuă balansare între extreme, ce se armonizează pentru un moment, însă numai spre a forma punctul de plecare pentru o nouă direcție extremistă. Ori ce teză este urmată de negarea ei, de antiteză: ambele se împreună apoi în sinteză, pentru ca aceasta să devie earăși teză față de o nouă antiteză ș. a. m. d.

Aderenții reformei pe terenul învățământului limbilor par a fi ajuns la exagerarea antitezei, dela care dezvoltarea spre sinteză e singura cale indicată.

Unii în hiperzelul lor pretind, ca copiii să ajungă la o așa dexteritate, încât să cugete în limbă străină și să o vorbească fără mijlocirea limbii materne, un lucru, care după mărturia pedagogilor, cari judecă mai real, nu se poate ajunge prin instruirea în școală. Și pretenziunea, ca copiii să poată vorbi o limbă străină, este a se considera tot numai cum grano salis, pentru că a-și exprima ideile într'o limbă străină, e lucru mai greu decât își închipue unii.

Școala deci și în privința aceasta trebuie să se restrângă la o măsură mai redusă; ea trebuie să se mulțumească cu vorbirea liberă a copiilor în cadrul materiilor tratate și acestea să nu fie prea extinse. (Conf. Gehrig, o. c. IV. pag. 39).

Fostul profesor de pedagogie la universitatea din Berlin W. Münch zice cu drept cuvânt, că atunci când un elev părăsește școala, nu se poate aștepta dela el ca sufletește să se simță cu totul familiarizat într'un mediu franțuzesc. Numai crearea condițiilor de a-l duce cu un pas mai departe spre acest scop, poate fi menirea școlii. (Conf. Gehrig, o. c., IV. pag. 39.)

Dacă în Germania se recomandă aceasta moderațiune, unde condițiile pentru învățarea limbilor străine sunt mai bune, întrucât învățarea mai temeinică a limbii materne se consideră ca premersă, cu atât mai mult sunt a se judeca cu indulgență rezultatele în cunoașterea limbii maghiare, care se învață între condițiuni psihologice mai puțin favorabile. Lucrul acesta îl recomandă de alt fel și fostul ministru Apponyi, când în decursul discuției asupra proiectului său de lege a interpretat cuvintele: «că elevii să-și exprime gândirile la înțeles în limba maghiară», zicând «că aceasta nu înseamnă fluent, corect, gramatical și elocvent» (a mi nem jelenti azt, hogy szabatosan, korrekt, grammatikailag és ékesszólóan).

Dacă după organizarea actuală a instruirei, copiii au să fie conduși ca să vorbească limba maghiară nici

fluent, nici corect gramatical, nici elocvent, și de fapt numai acesta este rezultatul ce se poate ajunge, pe urma jertfei nespuzelor ostenele și chinuri, repet, că între condiții psihologice mai bune, în timp mai scurt s'ar obține un rezultat mai satisfăcător fără periclitarea scopurilor cu adevărat educative ale școlii elementare.

Aceasta ar fi o sinteză posibilă, care să ne scoată din contradicția continuă, în care ne aflăm cu noi înșine și cu alții.

În speranța, că discuțiile ce vor urma, vor lămurii și mai bine chestiunea prin contribuția experienței D-Voastre, pe care vă rog să o manifestați cu toată sinceritatea, declar conferința învătătorească a cercului Cluj-Unguraș de deschisă.

Dr. P. Roșca.

Colecta pentru rezidirea seminarului.

Continuăm cu publicarea colecțiilor deschise în arhidieceză pentru adunarea de oferte benevole pe seama seminarului «Andreian» din Sibiu, supus reedificării.

Colecta preoțimii din tractul Abrud, intrată la consistoriu a dat următorul rezultat:

	Cor.
1. Petru Popviciu, protopop.	200—
2. Ioan Fodorean, par., Galați	100—
3. Nicolau Cristea, par., V. Bulzului	100—
4. Petru Paul, par., Vultur	100—
5. Ludovic Gureș, par., Trampoale	100—
6. Amos Popescu, par., Valea-Dosului	100—
7. Ștefan Nicolă, par., Preseaca	100—
8. Emanuil Beșu, par., Zlatna	100—
9. Ioan Anca, par., Bucium-Cerb	100—
10. Georgiu Felea, par., Ciuruleasa	100—
11. Traian Tomuș, par., Roșia	100—
12. Ioan David, par., Vărtop	100—
13. Alexandru Danciu, par., Bucium-Sat	100—
14. Nicolau Adamoviciu, par., Bucium-Poeni	100—
15. Nicolau Onciu, par., Buninginea	100—
16. Georgiu Anca, par., Sohar	100—
17. Pompiliu Piso, par., Cărpiniș	100—
18. Iosif Gomboș, par., Abrud-Sat	100—
19. Parteniu Duca, inv., Zlatna	50—
20. Ioan Simulescu, inv., Abrud-Sat	20—

In favorul celor săraci.

Bucium-Poeni, în Ianuarie 1914.

Onorată Redacțiune! Am bucuria să vă pot trimite din satul nostru dela munte o știre plăcută, căreia vă rog să-i faceți loc în prețuța foaie „Telegraful Roman”, nu pentru că am așteptat laude, ci numai și numai ca să servească de îndemn și pe aiurea, să se facă și pe alte locuri cel puțin la sărbători mari astfel de fapte bune și ceea ce s'a făcut la noi la sf. sărbători ale Crăciunului din acest an. Iată de ce e vorba:

Căutând să aflăm cari sunt piedecile cele mai mari, cari stau în calea băieților nelăsându-i să cerceteze regulat școala, am aflat cu multă părere de rău, că dintre toate cea mai arzătoare e lipsa de îmbrăcăminte, mai ales în timp de carne. Ne gândim am ce bine și ușor e acolo unde sunt fondurile de bani pentru acest scop sau unde — lucru de tot rar în zilele de acum — se găsește vreun creștin adevărat care înduioșat de trebuințele truștești ale copiilor săraci, să sară într'ajutor cu o sumă de bani mai însemnată, ori cu material de îmbrăcăminte pregătit în casă, fără multă cheltuială, și iarăși cât de greu e acolo, unde nu ai pe ce pune mâna, când mila față de cei săraci și goli îți umple sufletul de grea și amară durere.

Noi încă ne aflăm în aceea neplăcută stare, de a nu putea face bucurie celor săraci la sf. Naștere a lui Cristos, cu bani vestiminte ori alte daruri, cum se face acum în cele mai multe locuri, de aceea ne-am făleș toti tinerii din comună, cari ne aflăm la sărbători acasă, să ne constituim în cor și să colindăm pe la casele oamenilor mai fruntași, iar din ceea ce vom încasa, să dăm îmbrăcăminte copiilor de școală mai săraci și cu purtare bună.

Gândul nostru a fost bun și a reușit bine, chiar mai bine de cum credeam. Dau aci, spre cinstea lor, numele acelor tineri

domni, cari au dat tot sprijinul moral și material acestei nobile și frumoase intenții și țin să le mulțămesc și la acest loc, în numele copiilor săraci pentru jertfele aduse întru îndeplinirea unei fapte așa de frumoase, cum e aceea în serviciul căreia s'au pus ei. Iată numele lor: Aurel Adamovici și Nicolae Tăndreu cand. la preoție. Nic. I. Adamovici contabil, Aron Costea vice-notar, Dionisie Adamovici asistent de farmacie, Nicolae Prăția învățător și Iuliu Adamovici stud. gimo. Am colindat împreună 4 dintre cele mai frumoase colinde, cari au fost răscumpărate în bani de următorii buni creștini: Nicolau Adamovici și Ioan Bărbat preoți, câte 4 cor. Dr. Bani medic 6 cor. 20 fil. St. Paul notar, Nic. I. Adamovici contabil și G. Ionuț comerciant, câte 5 cor. Dna Marți Macavei 4 cor. M. Sis învățător, Nicolau Prăția învățător, Al. Crăznic casier comunal, I. Tăndreu casier de bancă, Nic. Lup I. George coșar și văd. Sofia Macavei câte 3 cor. I. Paul sub-notar, A. Jurea I. Mendel. Al. Bogdan jun. Nic. Bogdan I. Alex. George Lup I. Nicolae, Al. Lup I. Nicolae, Veronica Corpade, Maria Tăndreu I. Todor și M. Klein câte 2 cor. Lazar Jurea pielar și Moise Jurea excc. com. câte 1 cor. Eva Lup I. Bit, 40 fil. și Ioan Trifi I. Simeon 20 fil. La olaltă: 71 cor. 80 fil.

Cu acești bani s'a cumpărat îmbrăcăminte mai de lipsă pentru 25 băieți săraci și anume: 5 păr. opinci, 4 p'epere, 3 păr. de c'oarăci, 3 căciule, 7 bluze, 7 rochete, 3 tricouri de iarnă și 2 năframe de car. Împărțirea hainelor s'a făcut în ziua de sf. Botez în biserică, în fața întregului popor, când bunul nostru părinte sufletesc dl. Nicolau Adamovici, a cetit și o prea frumoasă rugăciune prescrisă la împărțirea hainelor de pomână, rugăciune pe care tot poporul a ascultat îngenunchind. Căinându-se apoi cu numele toți acei, cari au ajutat să se realizeze acest lucru frumos, părinte Adamovici le-a adus în numele copiilor împărțitori de haine frumoase cuvinte de laudă și mulțămite pentru dăruirile lor, rugându-i totodată ca și pe viitor să arete aceeași dragoste și milă față de cei lipsiți, căci prin aceasta săvârșesc fapte frumoase și nobile, plătute deopotrivă oamenilor și lui Dumnezeu. Iar apoi adresându-se copiilor, îi învăță să fie totdeauna recunoscători față de binefăcătorii lor, și se poarte față de ei cu multă cinste și ascultare și să roage pe Dumnezeu să răsplătească cu darurile sale ostenele și jertfele binefăcătorilor lor.

Aceasta e. Oa. Redacțiune, vestea plăcută ce am bucuria să vă pot trimite dela noi.

N. Prăția
învățător.

NOUTĂȚI.

Îmbunătățirea salarelor. Auto-întăle militare au decis să îmbunătățească lefurile căpitanilor. Astăzi retribuția de căpitan este următoarea: 3000 coroane în gradatiunea întâi, 3200 cor. în gradatiunea a doua, 3400 în a treia și 3600 în a patra. Cu 1 Ianuarie 1915 se vor sista gradatiunile vechi și se vor înlocui cu două gradatiuni: una de 3600 coroane, a doua de 4100 coroane.

Ei și noi. În Filadelfia din Pensilvania se găsește astăzi câteva mii de urguri cari și-au părăsit țara. Urgurii aceștia au hotărât să ridice o statuie în amintirea lui Ludovic Kossuth, — cu toate că în America, în Cleveland, căpetenia revoluțiunii maghiare își are un monument. Americanii vă să zică permit să se cinstească memoria lui Kossuth prin două statue ori chiar mai multe. Nouă însă în Sibiu, din Transilvania, la noi acasă, nu ni se permite să așezăm bustul istoricului Bărbănuț într'un mic parc al orașului, ci suntem nevoiți să-l punem într'o grădină, care nu este publică... Unde e cultura?

Filantropie. Milionarul Rockefeller prin mijlocirea reuniunii Crucea roșie a dăruit 50 de mii coroane pe seama bulgarilor săraciți în urma războaielor balcanice.

Capitala lumii. Inginerul și sculptorul norvegian Eric Cristian Andersen planuește să întemeze o capitală a lumii. Capitala proiectată are să fie centrul tuturor intereselor de artă și știință. Între zidurile sale se vor adăposti cei mai mari savanți, pictori, sculptori și scriitori. Orașul va avea, afară de aceasta, o însemnată politică neobișnuită: aici ar fi să se trateze adecă toate chestiunile grele de politică internațională. Locul de cădere are să fie Belgia sau Riviera. Andersen a stabilit și planul orașului: în mijloc se va ridica „Turnul progresului”, un monument mai înalt decât turnul Eiffel; împrejurul său se construesc bulevardele cu muzee și alte instituții, pentru artă și știință. Pentru planul acesta inginerul norvegian face acum o mare propagandă.

Dela Asociațiune. Dl. Parteniu Cosma dir. executiv al inst. de credit și economii Albina din Sibiu a dăruit cor. 20 pentru fondul cultural al „Asociațiunii” drept răscumpărare a felicitărilor de ziua numelui, care va fi Vineri în 7/20 l. c. Aducem mulțumitele noastre generosului donator. Cassa Asociațiunii.

Stângerea familiei Medici. În Mons din Belgia a răposat zilele acestea ultimul urmaș bărbătesc al ilustrei familii florentine Medici, și anume *Celestin Medici*. Acest Celestin era coborât direct al fratelui celebrelor Catarina de Medici, soția regelui Eric II din Franța. Când la 1610 a murit asasinat regele Eric IV., membrii familiei Medici, fiind exilați din Franța, s'au stabilit în Belgia, unde cu vremea au sărăcit și s'au apucat de felurite meșteșuguri, care nu prea sămănuau cu vechea splendoare din Florența și Paris. Trei sute de ani au trăit urmașii familiei în orașelele Belgiei ca modești negustori și meseriași, până acum, când cu pomenitul Celestin Medici au dispărut cu totul și din Belgia. În Italia familia este stânsă de pe la 1750.

Dela școala de menaj. Se anunță că cu data de 15 Februarie a. c. se începe cursul al II-lea (cursul de primăvară-vară) la școala de menaj a Reuniunii femeilor române din Sibiu. Condițiunile de admitere precum și alte deslușiri se găsesc în prospectul publicat în luna Ianuarie a. c., iar înscrierile se pot face la ori și ce oră în cancelaria școlii din Berggasse Nr. 9.

Daruri pentru școală. Pentru școala românească din Ibașfalău s'au făcut următoarele dăruri: Albina, filiala din Ibașfalău, 10 cor. Dumitru Gall, 4 cor. Dr. Alexandru Morariu, 4 cor. Octavian Tobias Dr. Ilariu Holom, Dr. Ioanoviciu, E. Dan, George Simu și Dr. George Onișcă, câte 2 cor. Mărioara Morariu, E. Ioanoviciu, Is. Cosma, D. Chendi, I. Drăgolea, Ioan Arseniu și Mircea Cioran câte 1 cor. Ștefan Pocan și Filon Coroș, câte 50 fil. Primească maritimii donatori, și în special dl. Mircea Cioran colectantele, cele mai sincere mulțămite. Ibașfalău, 12 Februarie 1914. *George Simu*, director școl. *Nonic Vișelari*, curator primar.

Necrolog. Elena Gendel născ. Henzel, soția parchului *George Gendel* din Corna, tractul Abrudului, a decedat în 9 Februarie și a fost înmormântată în 11 Februarie. Moartea, după scurte dar grele suferințe, a venit în anul 70-lea al etății și al 53-lea al fericitei ei căsătorii. A fost o muere de model, evlavioasă și plină de bunătate. O dăpânge soțul ei, copiii Nicolau, Valeriu și Elena măritată Prigonă, apoi sora ei, Roza, măritată Deceanu din Sibiu. Actul înmormântării l-a săvârșit domnul protopresbiter Petru Popoviciu, cu preotul Iosif Gomboș. Domnul protopresbiter a rostit și o cuvântare, arătând însușirile frumoase ale repozatei. Odihnească în pace!

Profesor și elev. Un elev din clasa a șaptea a gimnazului din Murăș-Oșorhei a făcut arătare împotriva profesorului de gimnastică *Zăgoni*, care l-a bătut cu un baston de trestie. Judecătoria cercuală din acel oraș, după ascultarea mai multor elevi, a condamnat pe profesorul *Zăgoni* la o amendă de 30 coroane, pe lângă suspendarea executării acestei sentințe.

Mulțămite. La Reuniunea femeilor germane pentru înfrumusețarea bisericii din Sibiu, suburbul Iosefin*, a binevoit a se înscrie ca membră pe viață cu 10 cor. dna Victoria Popovici. La fondul Reuniunii a dăruit dna Laura Aron în amintirea regretatului ei soț Nicolau Aron, preot, 5 cor. iar fiica ei, Lăurica, elevă la școala „Asociațiunii” și dna Elisabeta Poponea n. Aron, câte 2 cor. Stimata familie Paul Iovescu contribuie într'u cinea odihnă a regretatului Gligore Iovescu, fost maior ces. și reg. cu 10 cor. la fondul săracilor întemeiat cu prilejul decedării lui. La același fond doamna Delia Olariu, în amintirea iubitei sale mame Iustina Dr. Olariu, cu 3 cor. Aducem tuturor cea mai sinceră mulțămite. *Comitetul Reuniunii*.

Bal costumat în Alba Iulia. Dama române din Alba Iulia vor da un bal costumat Joi, la 26 Februarie st n. 1914, în „Redița Orașenească”. Începutul la 9 ore seara. Prețul de intrare: De persoană 4 coroane, de familie 10 coroane. Pentru damele costumul național este obligator. Venitul este destinat Reuniunii femeilor române din Alba Iulia și jur' care se înființează. Muzica: Orchestra militară a Regim de inf. 50.

Oameni degenerați au jefuit Vineri noaptea cimiterul Gentilino din Milano. Au devastat o mulțime de cavouri, au spart cosciuguri și au furat inele și alte lucruri de ale morților. La cadavrul unui preot i-au retezat capul. Până acum criminalii nu sunt descoperiți.

A V-a adunare generală ordinară, a Reuniunii de înmormântare din districtul protopopesc gr.-cat. al „Sibiului”, s'a ținut Duminică în 8 Faur, în localul școlii populare române gr.-cat. din Sibiu, sub prezidiul directorului Iuliu Bărdosy. Aceasta însoțire cu capătul anului 1913 număra 1379 membrii, la intratele și eșitele anului aflăm 12,621 95 cor. Cazuri de moarte s'au ivit în decursul anului 76, după cari s'a plătit moștenitorilor legali ai membrilor răposăți considerabila sumă de 9206 cor. drept ajutoare statutare. Reuniunea dispune cu 31 Dec. 1913 de un fond efectiv de ajutorare de cor. 6850 38 și de un fond de rezervă de binefacere cor. 1494 03 plasate la institutele „Albina” în Sibiu și „Patria” în Blaj. Averei totală a Reuniunii se ridică la peste 20.000 cor.

La fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învățăceilor meseriași, al Reuniunii sodalilor români din Sibiu, au mai dăruit: Lazar Hedu z'dar, 50 bani; Mihail Sinu, croitor și soția sa Elena, 1 cor.; Ioan Ruzu, parch (luncul de jos), 1 cor.; învățăcelul curelar Nicolae Domnariu petrecând săbătorile acasă, în Apoldul de jos, a primit dela Ion Preda, inv., 40 bani; Vasile Moșriu, notar, 50 bani; Demetriu Orașianu, cărcimar, 30 bani și Paraschiva Orașianu boltășiu*, 20 bani s'au în total cor. 160 și Vic. Tordășianu, prez, 10 bani; din taxele a 10 bani ale primei ședințe literare cor. 14 30, ear din lădița ucenicilor cor 5 6. La legatul T. L. Abini pentru ajutorarea copiilor din Cut, aplicați la meserii, al acestui fond, au dăruit: Victor Dresnand, agent, 50 bani; Roma Șulțiu funcț. de poștă, Eugenia Tordășianu, profesoară, câte 25 bani și Miorica Tordășianu, 20 bani.

Indienii și cultura. În Statele unite ale Americii de nord este răspândită părerea, că indienii nu se pot împrețeni cu ideile de cultură. Toate încercările, făcute mai de mult pentru a-i aduce la o viață mai omenească, au rămas zadarnice. Luptele necurmate și tuberculoza au pus în atârta de grozav seminția această, încât în Statele unite abia se mai află astăzi 250 mii de indienii. În oficiul de interne al guvernului din Washington este un birou cu numele: Secția indiană, care s'a interesat ceva de situația materială și spirituală a indienilor. În vremea mai nouă s'a constituit un grup de filantropi, care a pretins reforme radicale în interesul celor de culoarea bronzului. Sub înrăurirea acestei mișcări au început în sfârșit indienii înșiși să se ocupe de soartea proprie și au înființat o reuniune cu numele *American Indian Association*, care și-a ținut luna trecută al doilea congres la Columbus, în statul Ohio. Între problemele congresului au avut un rol deosebit chestiunile de industrie și de artă; s'a constatat că arta indiană conține motive atât de frumoase, încât oamenii albi încep să o imiteze și să o exploateze. A mai ieșit la iveală în ședințele congresului, că indienii au un număr respectabil de oameni învățați, artiști și scriitori.

Teatru.

Miercuri în 18 Februarie: *Salvarea Dorotheii*, dramă în 4 acte de Alfred Sütro.

Joi în 19 Februarie: *Drotarul*, operetă de Lehar, în beneficiul subreței Tereza Bauer.

Cărți și reviste.

Elemente din Teoria muzicii, pentru institute pedagogice și școli medii, de A. Sequens. Ediția a II. revăzută. Caransebeș, 1913. Editura autorului. Tipografia Diecezană. Prețul 1 coroană 20 fileri.

Pocăitii, studiu pentru combaterea secției pocăitilor, de Dr. Sebastian Stanca, Sibiu, tipogr. arhidiecezană, 1913. — Scopul cărții este, cum arată și titlul, a porni o acțiune sistematică pentru sdruincinarea clădirii sectare a pocăitilor și pentru întoarcerea celor rătăciți la calea adevărului. Publicația, alcătuită pe temeiul numeroaselor isvoare străine și române, cuprinde: Originea pocăitilor, Pocăitii noștri. Tainele (tratate pe larg), Despre biserică, Podoabele, Cultul, Slujbele, Abstenențele, Naționalismul ș. a. — Cartea voluminoasă de 271 pagine costă 4 cor. Se poate procura și dela Librăria Arhidiecezană în Sibiu.

